

HÁSSÁGY

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék.....	2.
1. Bevezetés	3.
2. Hásságy bemutatás.....	4.
3. Építészeti örökség.....	7.
4. Eltérő karakterű településrészek.....	11.
5. Építészeti útmutató, ajánlások – általános elvek.....	18.
Hagyományos falusias lakóterület	12.
Beállt falusias lakóterület	13.
Új lakóterület.....	14.
Gazdasági terület.....	15.
Külterület, szőlőhegyek, pincesorok	16.
6. Építészeti ajánlások	25.
7. Mai jó példák bemutatása	31.
Források.....	34.

1 BEVEZETÉS

A Baranyai dombság gyönyörű táji adottságaival rendelkező Hásságy községe Pécestől délkeletre fekvő kétutcás völgyi sváb település. A falu legmeghatározóbb természeti szépsége a települést ketté vágó Ellendipatak, valamint a település beépült részének határvonalát képző Hásságyi halastó.

Lakóinak csaknem fele német nem nemzetiségűnek vallja magát, és a harmonikus településképet meghatározó építészeti értékeket is a sváb hagyomány határozza meg.

A történelem során a falu számos természeti és történelmi változáson ment keresztül, mely nem csak a lakók összetételét és az azzal járó hagyományok sokszínűségét határozta meg, hanem a település környezeti értéke is folyamatosan átalakult.

A porták kialakítása egy-egy korszak lenyomatai. A 200 éve még megélhetést biztosító háztáji gazdálkodás helyett ma már leginkább a lakhatást biztosítják otthonaink. Változtak az igények, és a lehetőségek, és minden lakónak más elvárása van épített környezetével szemben.

A Települési Arculati Kézikönyv segítséget nyújt minden olyan meglévő és leendő lakosnak, akik a falu jellegzetes értékeit kívánja megismerni és alkalmazni. A cél egy minden generációnak élhető környezet megteremtése, ahol valamennyi század meghatározó lenyomatát tiszteletben tartva és megőrizve lehetőséget biztosítson egy egységes településkép kialakításában.

2 HÁSSÁGY BEMUTATÁSA

Hásságy rövid története

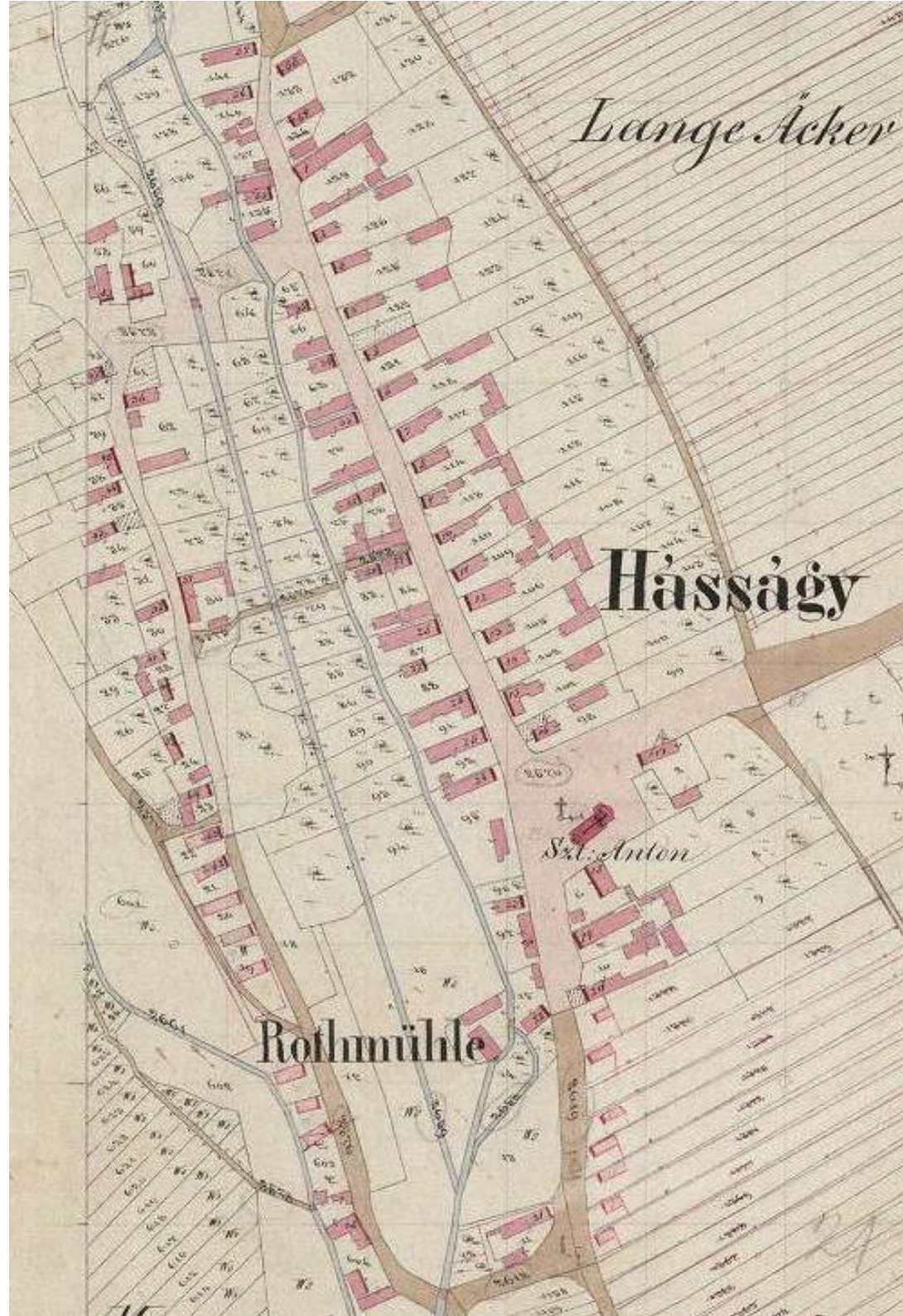
Hásságy jellegzetes településszerkezete, típusa lehetett a XVIII. századi német telepes falvaknak. A XIV. században már önálló plébániával rendelkezett a közösség. 1515-ben a kolostor ajándékba kapta a falut, amely feltehetően a jelenlegi településtől délre terült el. A török időkből elnéptelenedett, a hódoltság végére azonban újból lakottá vált a terület. Ekkor a boszniából érkező rácok, a hagyomány szerint a jelenlegi településtől észak-nyugatra lévő "Hátsó Rác-högy"-ön telepedtek meg.

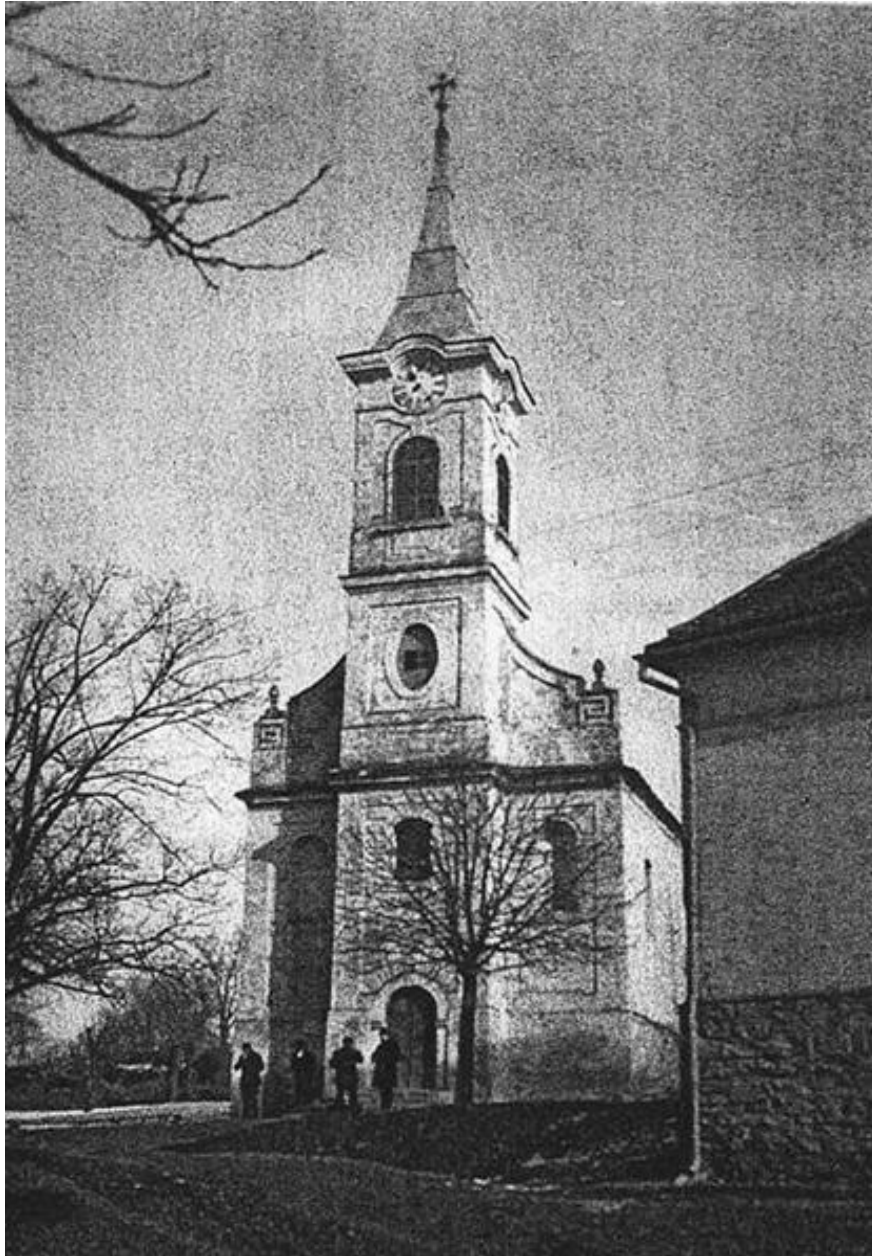
Az 1695-ös adóösszeírás szerint a falu magyar földesura, a Zrínyi család volt, ezt követően település később a kincstárhoz kerül vissza, majd 1732-től már Pálffy birtok. A Rákóczi szabadságharc után a rácok többsége elhagyta a területet. A német telepesek 1740 körül érkeztek és a templom fölött építettek házakat, "Schwabendorf" a mai Kossuth L. u. északi részén, majd később tőle nyugatra alakult ki a másik utca a patak völgyé felé - ez az úgynevezett "Raizedorf". Ezt a területet a ma még itt élő rácok lakták.

A falu első temploma fából készült és 1756-ban szentelték fel. A ma is álló templomot, az akkori falu szélén - ma közepén- 1763-ban szintén páduai Szt. Antal tiszteletére szentelték fel. A falu észak-nyugati végén a fennsík szélén szép táji háttérrel áll az 1769-ben Szt. Rókus tiszteletére szentelt kápolna.

A település földesura 1780-tól gróf Batthyányi Fülöp volt, mely időben a község lélekszáma már 400 fő körül volt. A XIX. sz. első harmadában Hásságy tiszta német falu volt. A földművelésből, bortermelésből élő település jelentős szőlő területekkel rendelkezett.

A település fejlődését jelzi, hogy 1869-ben már 70 épület állt, amelyből 3 középület és 67 magántulajdonú volt. Egy 1837-es adat szerint szabályosan magaslatra építve 77 lakóház volt található a községben és 2-3 kivétellel már mind cserépfedésű. 1880-ban 20 iparos működött a faluban.

A szőlőhegyen a terjedő filoxéra megállításáért fohászokva 1890-ben építették, illetve szentelték föl a Szt. Háromság kápolnát. 1908-ban versenytárgyalást hirdettek községi tanácsterem és táncterem, mészárszék, vágóhíd, fogda és csendőrszoba építésére.

A község villamosítását 1928-ban fejezték be, rá tíz évre a lakosság száma már 614 fő volt. A második világháború utáni időben elhagyta a falut néhány német család, ugyanakkor a felvidékről és Jugoszláviából kitelepített magyar családok érkeztek.

Hásságy a XX. században

A II. világháború utáni zűrzavar Hásságy életét is gyökeresen felforgatta, mellyel véget ért a tisztán sváb falu korszaka. A kitelepítésekkel és betelepítésekkel megváltozott a falu összetétele, lakóinak száma. Megszűnt a már 200 éve működő iskola, és mint már sokadszor, új életet kezdett.

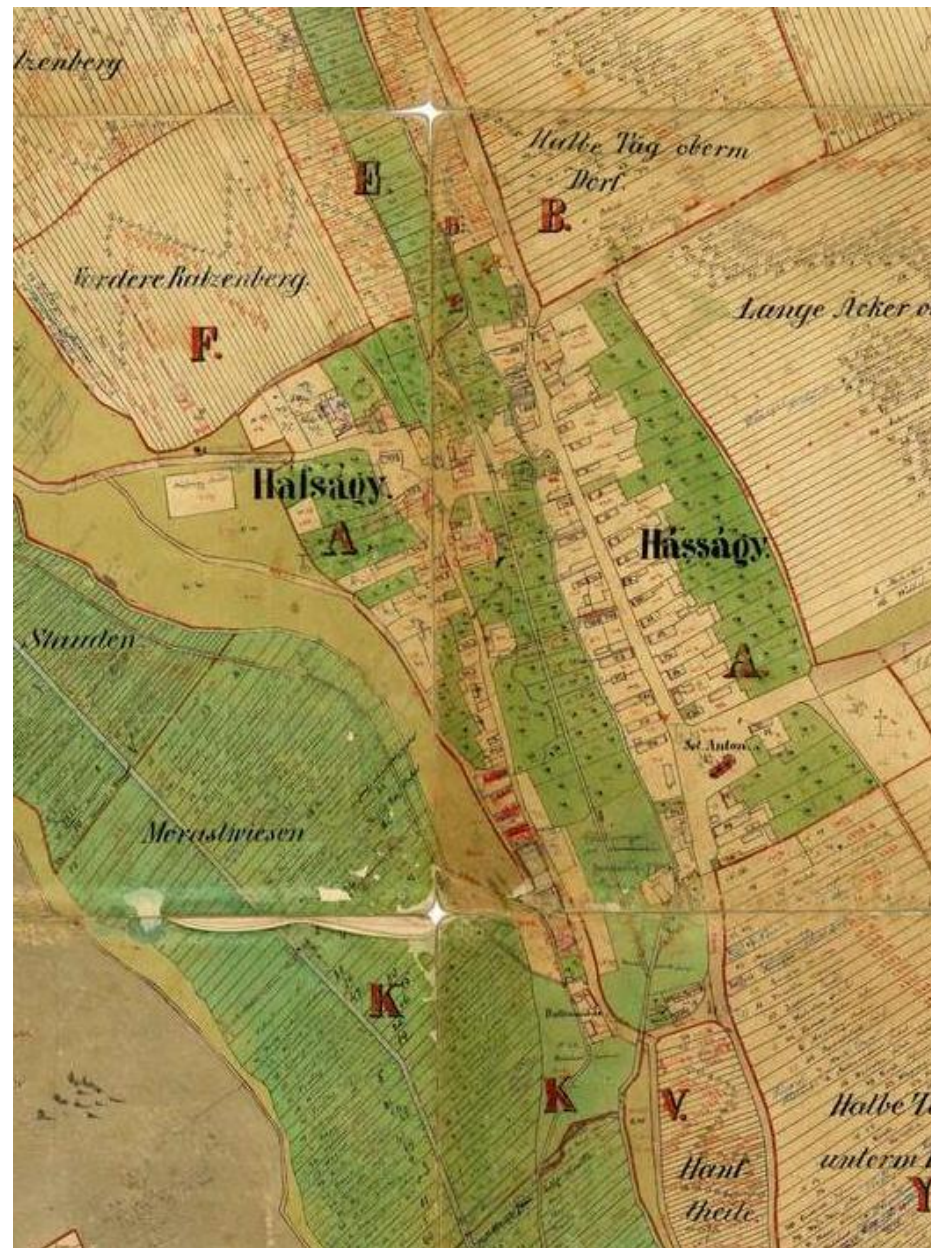
Napjainkra, a kor elvárásainak megfelelő igényes, takaros faluvá fejlődött. Végig sétálva a falun tisztaság, rend, mindenütt virág, gondozott kertek tanúskodnak az ott lakók szorgalmáról. Nem csoda, hogy egyre többen, hazaiak, külföldiek egyaránt felkeresik ezt a kicsi barátságos, kellemes falut, beleszeretnek, és ottmaradnak.

Első katonai felmérés (1763-1787)

Első katonai felmérés (1763-1787)

Kataszteri térkép (1865)

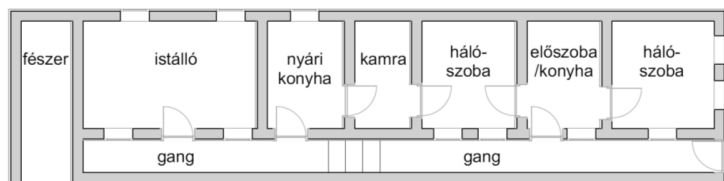
3 ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG

Sváb gyökerek

A házak méretét a család vagyoni helyzete, nagysága és összetétele határozta meg. Általában két-három generációs házak épültek, főépület téglából volt, cseréppel fedték. A homlokzatokat fehérre vagy halvány sárgára, az ajtókat, ablakokat sötétbarnára festették. A szoba szélességű ház az utcára merőlegesen, az udvar felé húzódott.

A házba az udvar felől, a gangon át, - melyre néhány lépcső vezetett, - lehetett bemenni, innét, azaz a nyitott folyosóról nyíltak a szobák, konyhák. A módosabbak oszlopokkal díszített párkányt is emeltek a gang elé, hasonlóan a tornácos házakhoz, a többség azonban csak téglával rakta ki. Ez a magas folyosó védte a házat, megakadályozva, hogy a sár, hólé, víz bejusson a lakott részbe. Itt volt a helye a nélkülözhetetlen klumpáknak.

Az épület helyiségeinek elrendezése a család igényeihez igazodott. Általában az utcafronton volt a „Vierte Stube”, mellette a „Vierte Küche”. Azután szépen sorjában: újból szoba, konyha, nyári konyha, néhol még egy szoba.

Szakraális épületek

Hásságy első temploma fából készült, 1956-ban szentelték fel. Ezt követően épült a mai Szent Antal templom. A Pécsi Püspöki Levéltárban található okmányok szerint Máriakéméndről szállították a követ, és közös erővel, ingyen, együtt építették fel az Isten házát, kőből, téglából, fából. A kapu feletti, ma is jól látható évszám szerint 1760-ban fejezték be a munkálatokat, melynek felépítéséhez Batthyány gróf is hozzájárult.

A templom főoltára klasszicizáló késő barokk stílusú.

A falunak két fogadalmi kápolnája is van.

Az egyik Hásságytól nyugatra eső szőlőhegyen épült 1894-ben mely egyrészt Szentháromság tiszteletét, másrészt a dühöngő filoxéra járvány lecsendesítését célozta. A kis templom jelentős részben Anna Kathreiner (született: Aretz) adományából épült. A bejárat feletti fülkében lévő, kék ruhát viselő női szentet nagy valószínűséggel Szent Annával, Szűz Mária édesanyjával azonosíthatjuk.

A másik kápolna a Szőlőhegyen áll, melyet az 1747-48-as sáskajárás elmúltakor tett fogalmuknak megfelelően építettek fel a Szent Rókus tiszteletére.

Hásság védett építészeti értékei

Hásság egyetlen műemléki épülete a főúton található római katolikus templom.

A település helyi szinten védetté nyilvánított építészeti értékei fontos lenyomatai a település kulturális örökségének megőrzése szempontjából. Ugyan ez a helyi védettség plusz terheket is róhat a tulajdonosokra, fontos tudatosítani, hogy ezek az épületek jelentős plusz értékkel bírnak. A településkép, és a helyi közösség szempontjából jelentős értéket képviselnek, és kapcsolatot hoznak létre a múlt hagyományos szellemiségével.

Védett épületek estében a legfontosabb tervezési szempont, hogy az épület meghatározó tömegformája és természetes anyaghasználata ne változzon, illetve – amennyiben bővítést igényel – az egyértelműen, az eredeti épülettől megkülönböztetve, illeszkedő, de kortárs módszerekkel történjen. Az épületek belső kialakítása, a tetőtérak esteleges beépítése azonban szabadon lehetséges. Egy ilyen enteriőr a legtöbb esetben nagyon értékes atmoszférával rendelkezik, amelyet egy újonnan épített ház csak a legkritikább esetben képes ugyanilyen minőségben megvalósítani.

Az alábbi gyűjtemény tartalmazza Hásság védett épületeit:

- Műemléki épület
- Helyileg védett építészeti érték

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM

Barokk stílusú római katolikus templom, mely 1753-ban épült a korábbi fatemplom helyett. Főoltára klasszicizáló késő barokk stílusú.

Kossuth Lajos u. 23. Hrsz. 22/1

LAKÓHÁZ, GAZDASÁGI ÉPÜLET

Utcára merőleges egytraktusos hagyományos népi lakóház részletgazdag homlokzati kialakítással. Az épület tömege és az ablakok kettős osztása védendő.

Kossuth Lajos u. 8. Hrsz. 10

LAKÓHÁZ

Utcára merőleges lakóépület részletgazdag homlokzati kialakítással.

Kossuth Lajos u. 16. Hrsz. 18

LAKÓHÁZ

Utcára merőleges egytraktusos hagyományos népi lakóház részletgazdag homlokzati kialakítással. Az épület tömege és az ablakok kettős osztása védendő.

Kossuth Lajos u. 28. Hrsz. 33

LAKÓHÁZ HOMLOKZATA

Utcára merőleges egytraktusos hagyományos népi lakóház tornáccal.

Petőfi Sándor u. 22. Hrsz. 114

LAKÓHÁZ, GAZDASÁGI ÉPÜLET

Utcára merőleges egytraktusos hagyományos népi lakóház részletgazdag homlokzati kialakítással. Az épület tömege és az ablakok kettős osztása védendő.

Petőfi Sándor u. 31. Hrsz. 131/1

GAZDASÁGI ÉPÜLET

Hátsó kertben épült gazdasági épület utcával párhuzamos és merőleges épületrésszel. Az épület tömege, és a homlokzati téglastruktúra védendő.

Petőfi Sándor u. 34. Hrsz. 134

LAKÓHÁZ

Utcára merőleges egytraktusos hagyományos népi lakóház tetőrésznél fa oromfal résszel. Az épület tömege és az ablakok kettős osztása védendő.

Petőfi Sándor u. 45. Hrsz. 175

LAKÓHÁZ

Utcára merőleges egytraktusos hagyományos népi lakóház egyszerű oromfallal. Az épület tömege védendő.

Ady Endre u. 15. Hrsz. 119

KÁPOLNA ÉS FESZÜLET

Szentháromság kápolna, mely a szőlőhegyen épült 1890-ben a terjedő filoxéra megállításáért. Az előtte álló feszület szintén védett.

Külterületi út Hrsz. 1154/2

PRÉSHÁZ

Kétszintes présház díszes homlokzati részletekkel. Az épület tömege, erkély fa berakásai, az ablakok körüli és a homlokzati téglastruktúra védendő.

Külterületi zártkert Hrsz. 1291/2

KÉPOSZLOP

A templom és a temető közötti út mentén található, melynek fülkéit három oldalról kerámia képek díszítik.

Kossuth Lajos u. Hrsz. 22/2

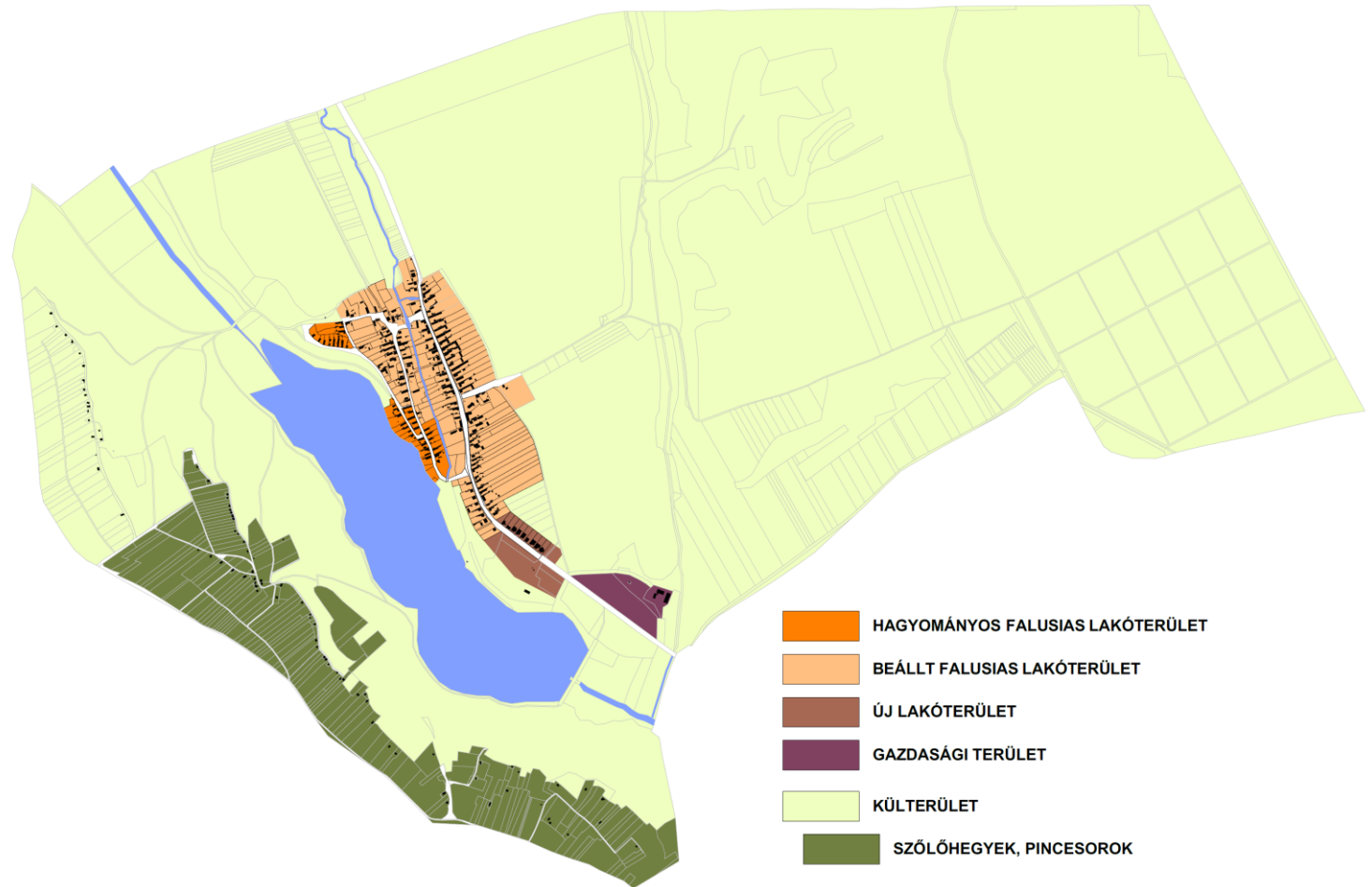

4 ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRESZEK

Hásságy közigazgatási területén belül öt különböző eltérő karakterű területrészt különböztethető meg. A beépített területek jelentős százalékban lakóterületet foglal magába, melyen belül három különböző karakter rajzolódik ki. Ezek egyrészt eltérő időszakban épültek be, másrészt az idők folyamán átalakuláson mentek keresztül.

A hagyományos falusias lakóterület a 18-19. században épült be, melynek lakóházai a sváb építészet jegyeit hordozzák magukon. A beállt lakóterület szintén ebben az időszakban alakult ki, azonban az utcafronti épületek egy része 1960-as évektől kezdődően átépült, és így napjainkban egy vegyes építészeti karakterű településképet mutat. Az új lakóterület a 2000-es évek után, az önkormányzati új lakóterület kijelölését és telekosztását követően épült be a településhatár olasz kapujában. Szintén ebbe a kategóriába sorolt a még be nem épült, de településrendezésileg már ide sorolt tervezett lakóterület.

A település nagy részét külterületi, művelés alatt álló mezőgazdasági területek, erdők, és a 48 hektáros vízfelülettel rendelkező Hásságyi halastó teszik egyedülállóvá és változatossá. A külterülethez tartoznak a tó nyugati részén fekvő szőlőhegyek és pincesorok, melynek építészeti értékei hagyományos jegyeket képviselnek.

HAGYOMÁNYOS FALUSIAS LAKÓTERÜLET

Hásság kialakult falusias lakóterületein a telkek beépítése, a házak tömegformálása és az építészeti részletek megőrizték a sváb építészet eredeti karaktereit. A szalagtelkes településszerkezetre jellemzően az épületek többsége utcafronton áll, és oldalhatáron álló beépítéssel rendelkeznek. A házak hosszú keskeny tömegükkel az utcára merőleges tetőgerinccel rendelkeznek, melyek jellemző hajlásszöge 35-42 fokos. A melléképületek a lakóépület vonalának folytatásában, vagy arra merőlegesen helyezkednek el.

Ide tartozik a belterület északnyugati részén elhelyezkedő egykor Külvárosnak nevezett dombtetőre épült Ady Endrei utcarész, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik a halastóra, és a környező erdőkre és szőlőterületre, valamint a Petőfi S. utca és Ady Endre utca déli tömbjei.

BEÁLLT FALUSIAS LAKÓTERÜLET

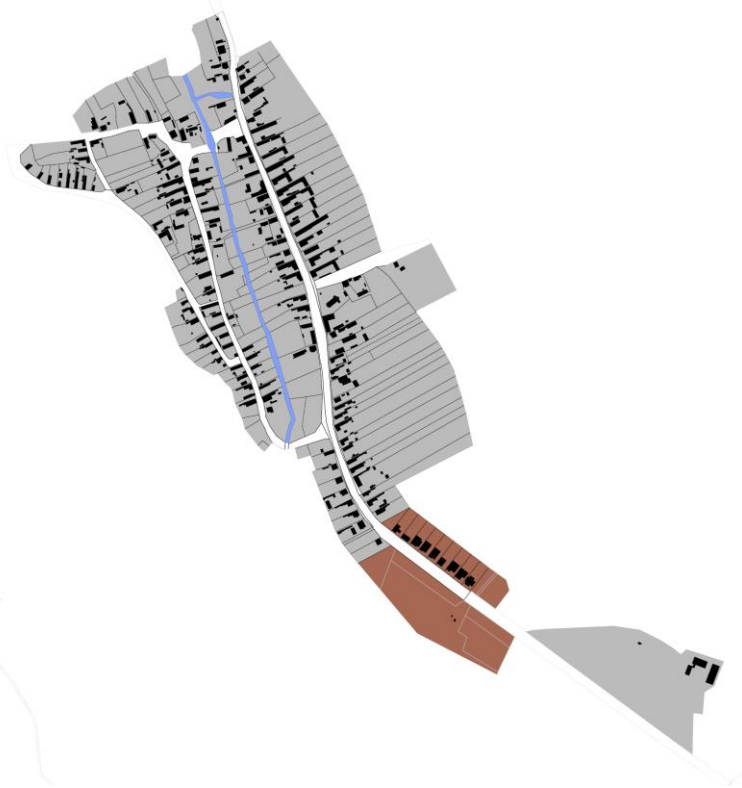
A beállt lakóterületekhez tartoznak 18-19. században már kialakult tömbök épületei, melyek azonban állaguk és tulajdonosaik elképzelései miatt egy-egy ingatlant érintően lebontásra vagy bővítésre kerültek. A falu lakóterületeinek jelentős része ennek a karakternek a képviselője. Ide tartozik a Kossuth Lajos utca és a Petőfi Sándor utca nagy része. Az 1960-70-es években megjelentek a sáttortetős és nagy tömegű két, vagy akár háromszintes lakóházak, majd 1980-90-es években a fő utca déli részén nagy tömegű, jellemzően előkertes házak létesültek. A főépületek vonalában, vagy azzal merőlegesen sok helyen megőrizték a pajtákat és egyéb melléképületeket.

ÚJ LAKÓTERÜLET

Hásságy déli településkapujánál új lakótelkek kialakítására került sor, mely során hasonló karakterű, de a hagyományos tetőknél alacsonyabb 20-30 fokos hajlásszögű, és szabálytalan alapterületű lakóházak épültek. A telekstruktúra azonban igazodott a Kossuth Lajos utca telekszélességéhez, és az házak is oldalhatárra épültek. Az épületek előkerttel rendelkeznek, és a garázskapuk utcafrontra nyílnak.

Az „új utcával” szembeni terület ugyan jelenleg még beépítetlen, várhatóan azonban újabb telkek kialakításával és beépülésével lehet számolni.

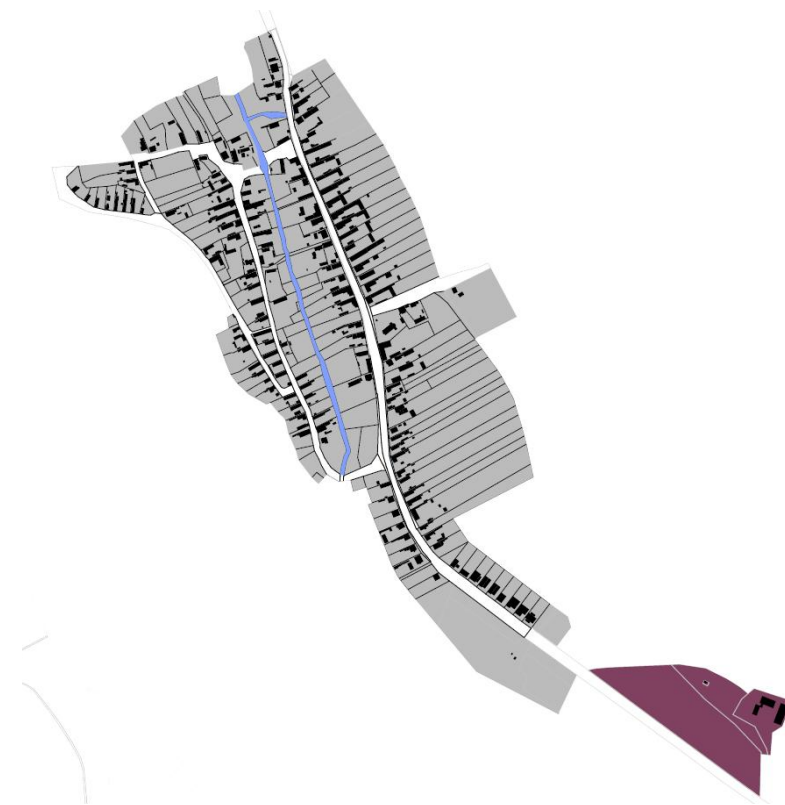

GAZDASÁGI TERÜLET

A település egyetlen gazdasági tevékenységet megengedő területe az olasz településhatár mentén a főút mellett került kijelölésre.

A terület gazdasági fejlődésének egyik meghatározó eleme a borászat, mely már a XVIII-XIX. században is jelentős húzóágazatnak minősült.

KÜLTERÜLET

A település külterülete jellemzően mezőgazdasági felhasználású művelt terület, de jelentős foltszerűen megjelenő erdőterületek nagysága is. A belterülettel közvetlenül határos a Hásságyi halastó, mely az egykori legelő és kaszálóterület feltöltésével mesterségesen keletkezett. Habár jelenleg magántulajdonban áll, a falu egyik legmeghatározóbb településképi eleme, így kezelése is közös érdekeket szolgál.

Szőlőhegyek, pincesorok

A belterülettől nyugatra a halastó túloldalán a határ különböző területein helyezkednek el a gazdák földjei a szőlőültetvényekkel és pincéikkel. A dombvidéki tájkép rendkívül változatos. A pincesorok művelt földekkel, szőlőterületekkel, erdő-és mezőterületekkel tagoltak. A feljegyzések szerint a hásságyiak betelepedésük után hamar megtanulták a szőlőművelést, és egyik fő bevételi forrásukká vált a minőségi boruk, mely még külföldre is eljutott.

Minden gazdának volt a szőlőjében pincéje, előtérrel, pihenőszobával. Itt tartották minden évben Húsvét másnapján a híres Emmaus járást.

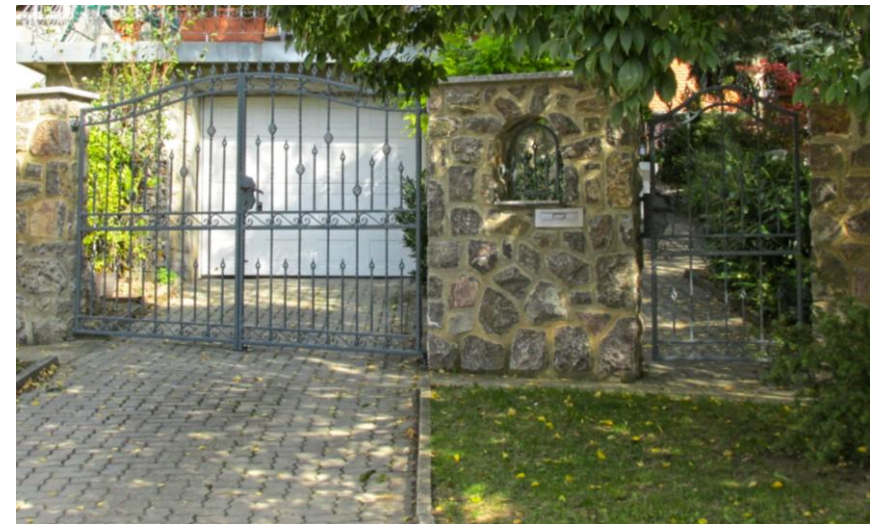
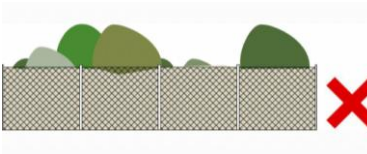
5 ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, AJÁNLÁSOK – ÁLTALÁNOS ELVEK

Felújításnál, bővítésnél, vagy éppen új épület létesítése esetén a tulajdonosi elképzelések mellett fontos az épület környezetének tanulmányozása, és a telek adottságainak megismerése. Jelen fejezet bemutatja, hogy a telek kerítésének, a homlokzat megjelenítésének, és a zöld környezet kialakítása során mik azok az általános alapelvek, amelyeket érdemes figyelembe venni a tervezés és kivitelezés során.

KERÍTÉSEK

A hagyományos hássági kerítés módosabb lakóknál kő alapzatra emelt kovácsoltvas kerítés és kapu volt, míg a szegényebbek lécből, deszkából vagy rőzséből készítették.

Kerítés létesítésénél törekedni kell az átláthatóság megteremtésére, és a természetes és hagyományos anyagok (fa, kő, kovácsoltvas) használatára. Kerüljük a tömör felületek kialakítását, és ne alkalmazzunk nád vagy műanyag háló fedést.

CÉGÉREK, REKLÁMHORDOZÓK

Habár a településen jelenleg alig egy-egy épület érintett a cégérek, és egyéb reklámfelületek kialakításában, mégis iránymutatóként érdemes foglalkozni velük.

Figyelembe véve a hagyományos falusias környezetet, fontos hogy a cégérek és reklámhordozók:

- illeszkedjenek a homlokzat színeihez, és arányaihoz;
- kialakításuk során kerüljük a villódzó és hivalkodó színű megvilágítást;
- lehetőség szerint megvilágított, és ne világító kivitelben készüljenek;
- nagysága ne haladja meg az 1 m²-t;
- kialakításuk során kerüljük a felületek fóliázását;
- és lehetőség szerint látványterv alapján készüljenek.

KERTEK

A XX. század elején Hásságyon a virágoskert az udvar egyik lekerékített sarka volt, és a konyhakertet a pajtán keresztül lehetett megközelíteni.

A saját művelésű konyhakertekben termesztett zöldség, és az udvaron ültetett gyümölcsfák-és bokrok biztosították a család konyhai szükségleteit. A kocsijárat alatt pincét ástak a romlandó élelmiszerek tárolására, és telek végében a szérűkertben volt a szalmakazal és a baromfik legelője.

Az udvar kialakításánál az alábbiakat célszerű figyelembe venni:

- A térburkolat legyen szórt kavics, kő, bontott téglák, vagy farönk. Kerüljük az udvar betonozását.
- A régi berendezési tárgyakat eredeti helyzetükben őrizzük meg – a kutak ma is jó szolgálatot tesznek a kert öntözésében akár korszerű szivattyú építésével.
- Kerüljük a rézsűs tereprendezést.
- Ahol a légvezetékek miatt lehetőség van rá, ott egységes koncepció alapján utcáfásítás javasolt.
- Ahol erre nincs mód, ott a telkek előtti zöldsávok kialakításában és fenntartásában a lakók is szerepet vállalhatnak. Ezekbe a sávokba maximum 1 méter magasságú cserje ültetése javasolt.
- A növényzet kialakításával segítsük az épület tájba illeszkedését.
- A településrészek szerkezetéből adódóan a hátsókerterek nagy része közvetlen kapcsolatban van a természettel, gyakorlatilag a kert meghosszabbítása maga a táj, ami hozzájárul a sajátos zöldfelületi arculathoz. Magas sövényrel, vagy tömör, átláthatatlan kerítéssel a táj lezárása kerülendő.

- A harmónia jegyében kerüljük a mértani, hosszú egyenes vonalakat, és törekedjünk a falusi kertek asszimetriájára.
- A gyepszint mellett azonos súllyal jelenjen meg a fa-és cserjeszint.
- Kerüljük az angol pázsitot, helyette tartsuk meg az ősgyepet, így megőrizhetjük a ritka jellegnövényeket.
 - A kisméretű kerteket változatos kiültetéssel lehet feldobni, ebben segítenek a virágzó és a színes lombú cserjék, évelők.
 - Tartsuk meg az őshonos növényzetet és kerüljük az invazív fajokat. Új ültetés esetén lombhullató fajok telepítése javasolt.

KÖZTERÜLETEK, KÖZMŰVEK

A település lakóinak és látogatóinak első benyomása a közterek rendezettsége. Éppen ezért elsődleges cél a közterületek minőségének és tisztaságának fenntartása. A rendezettség érzetét segíti, ha a különböző felületeket (járda, út, parkoló, zöldfelület) határozott vonalak, például szegélykövek, burkolatváltások választják el egymástól. A falusias környezet megőrzése érdekében az utcabútorok és egyéb köztárgyak illeszkedjenek a település arculatához.

Az utcakeresztmetszet jól tükrözi a telkek és az utcák viszonyát, a település szerkezetét, ezért fontos, hogy jól használható, harmonikus módon alakítsuk ki. A járdák közelében alacsony cserjék középmagas cserjefoltokkal, majd fák, ismét cserjék, végül cserjékkel oldott parkolóhelyek kialakítása kötheti össze a járdát és a közutat. Törekedjünk a térhasználatok világos szétválasztására. Ne alkalmazzunk gyeptet az utak, parkolóhelyek közelében, hogy elkerüljük a gyeptet parkolást.

Ahol a légvezetékek megengedik, a közművek figyelembe vétele mellett törekedni kell az utcák fásítására, megőrizve a meglévő állományt. *Ajánlott fajok a kőris, berkenye, juhar, hárs, valamint ezek alakilag változatos fajtái.*

A közösségi terek, úgy mint a játszótér vagy a templom tér kialakítása során illeszkedni kell a településképhez. Használjunk természetes anyagokat, és lehetőség szerint kis felületet burkoljunk.

Közművek, légvezetékek, földkábelek elhelyezésénél meghatározó szempont kell legyen a településképhez és a fászfű növényállomány védelme. Törekedni kell a közművezetékek föld alatti vezetésére. Ahol ez nem megoldható, a vezetékeknek optikailag követni kell az utca vonalát.

Törekedni kell az oszlopok zöldsávban való elhelyezésére, a fásítás (beleértve a gyökérzetet és a koronát is) zavarása nélkül, ritmikus kiosztással. A közműlégvezetékek egymással és a közúttal való keresztezését minimalizálni szükséges.

A közművek közterületi felszíni műtárgyai (betonházas transzformátorok, kapcsolószekrények, stb.) az utcán belül lehetőség szerint azonos megjelenésűek

legyenek, néhány típus alkalmazásával. A műtárgyak azon oldalait, ahol nem akadályozzák azok hozzáférhetőségét, kezelhetőségét, valamint a közlekedést, javasolt növényzettel takarni.

Az épületek külső csapadékvíz lefolyói lehetőség szerint föld alatt legyenek elvezetve, ahol befogadóként rendelkezésre áll közterületi csapadékvíz elvezető csatorna, illetve szikkasztó árok.

ZÖLDFELÜLETEK, VÍZPARTOK

Hássággy azok közé a kivételes települések közé tartozik, ahol a településközpontot nem csak patak, hanem egy gyönyörű természeti adottságokkal rendelkező tó is érinti.

Ahhoz, hogy a településkép a legkedvezőbb képet mutassa, komplex, a zöldterületre is kiterjedő tervezés szükséges. A tervezés első lépése, hogy figyelembe vegyünk a zöldfelülettel szorosan összefüggő pl. gyalogos és kerékpárút fejlesztések során a meglévő zöldfelülettel való kapcsolódást.

Fák ültetésénél kerülendők a tájidegen fajok, és helyettük őshonos fajták telepítése javasolt. A teljes települést érintően fakivágási rendelet és egyedi tájérték kataszter megalkotása segíti elő a zöldfelület megfelelő gazdálkodásának elősegítését. Változatos tájkép alakítható erdősávok és tájfásítás telepítése esetén a mezőgazdasági utak és művelési táblák határai mentén, és biztosíthatjuk vele a belterület és zöldfelületi hálózat közötti kapcsolat megteremtését.

Javasolt cserje és fafajok a galagonya, kökény, csíkos kecskerágó, veresgyűrű som, húsos som, valamint a gyertyán, tölgy, éger, vadvadkörte.

Vízpartok esetén elsődleges cél a védett értékek, úgy mint a természetes növényzet megóvása, és az ökológiai folyosók szerepének megerősítése. A partvonal revitalizációja során törekedni kell olyan növényállomány telepítésére, amelyek megakadályozzák a part erózióját.

6 ÉPÍTÉSZETI AJÁNLÁSOK

Hásságy lakóterületeinek építészete kialakult, és a sváb hagyományokat tükrözi. A házak oldalhatárra épültek, jellemzően előkert nélküliek, és többségük oromfalas. Az utcaképet az azonos tömegű keskeny parasztházak ritmusa határozza meg. A település jelentős része a falusias karakter jegyeit képviseli, így különösen fontos, hogy bármiféle beavatkozás során alkalmazkodjunk, és tisztelettel reagáljunk a meglévő környezethez.

A beállt lakóterületű településrészeken egyrészt megmaradtak a hagyományos egytraktosú parasztházak, másrészt lebontásukat követően, vagy a beépítetlen telkeken a 70-90-es évek között új, többgenerációs, két-háromszintes és nagy alapterületű lakóházakat építettek.

A TELEPÍTÉS, TELKEK BEÉPÍTÉSE

Az épületek hagyományos telken belüli elhelyezkedése oldalhatáron álló beépítés, ahol a lakóházak előkert nélkül az utcavonalra épültek. Fokhív telken történő új építkezés, vagy újrabeépítés esetén az utcára jellemző telepítés az irányadó.

Előkert megléte esetén igazodjunk a szomszédos előkertek méreteihez, az utcavonal megtartásával egységes utcakép jön létre. A hátrébb húzott épületek megbontják az utcaképet.

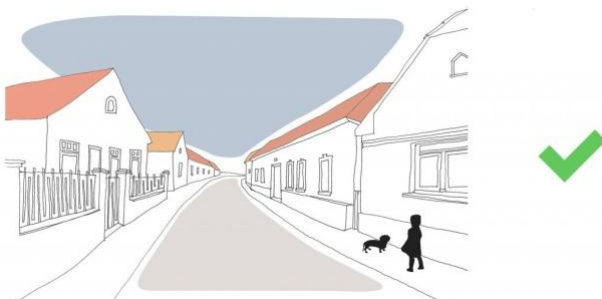

ÉPÜLETTÖMEG

Hátság hagyományos épületei egytraktusos, keskeny, egyszintes parasztházak. Igazodjunk a hagyományos arányokhoz, és emelet ráépítés, vagy tetőtér beépítés esetén igazodjunk az utcakép igényeihez.

Nehéz feladat két teljesen eltérő építészeti karakter között megteremteni az összhangot, mégis igyekezni kell, hogy azonos tömegű épületeket hozzunk létre, melyek egységes utcaképet alkotnak. A kisebb eltérő tömegű épületek megbontják az utcakép egységét.

ÉPÜLETMAGASSÁG, ÉPÜLETSZÉLESSÉG

A hagyományos épületek egyszintesek, 6-8 méter szélesek. Az utcára merőleges épületek esetén kerüljük a széles épülettömeget. Alaprajz tekintetében ajánlott a tradicionális elrendezés szerinti hosszúkás, kis fesztávolságú, téglalap alakú befoglaló forma alkalmazása, a hosszoldallal párhuzamos gerincvonalú, magastetős fedéssel. Beépítési szituációtól függően az épület fő tömegének tengelye a telek hosszanti oldalával párhuzamosan legyen tájolva. Amennyiben az igények változása miatt, vagy egyéb okokból kifolyólag bővítés válik szükségessé, a hozzáépítés lehetőleg a hosszanti tengely mentén történjen a fő tömeg mögé helyezve.

Az azonos magasságú épületek egységes utcaképet alkotnak. Az újonnan épülő, vagy az átalakítára váró épületek igazodjanak a meglévő magassághoz az egységesség érdekében.

A környező beépítésből jelentősen kiemelkedő, túlzottan magas ház nem illeszkedik a településrész utcaképebe, építése nem elfogadható.

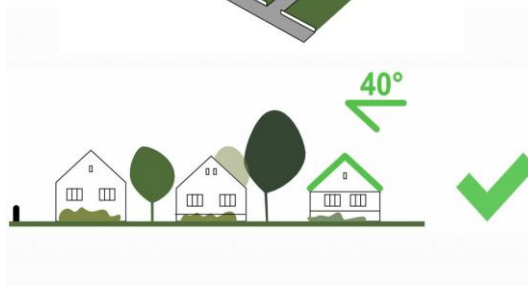
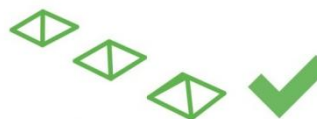
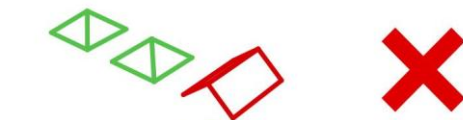
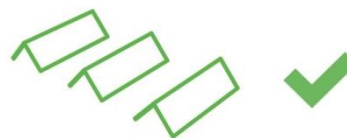
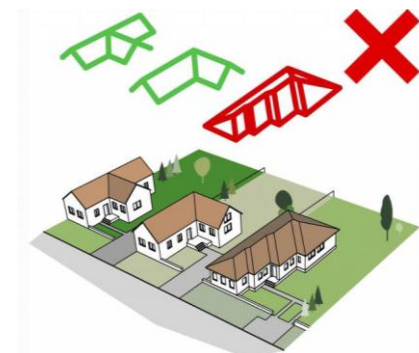
TETŐK

Hátságyn a jellemző tetőhajlásszög 40-45° közötti, az épületek ormfalás nyeregtetős kialakításúak. Kerüljük az ettől eltérő ma divatos mediterrán alacsony hajlásszögű és kontytetős kialakítást.

Amennyiben az építési telek környezetében sátoztetős épületek állnak, új építés esetén a szomszédos épületekhez hasonló, sátoztetős kialakítású épület készüljön.

Amennyiben az építési telek környezetében nyeregtetős épületek állnak, új építés esetén a szomszédos épületekhez hasonló, nyeregtetős kialakítású épület készüljön.

A környező beépítéstől kialakítását, formaképzését, összetettségét tekintve jelentősen eltérő, a településrész utcaképebe nem illeszkedő tetővel rendelkező épület építése nem javasolt.

NYÍLÁSZÁRÓK

Ideális homlokzatkialakítás során a nyílászárók elhelyezése arányos és szimmetrikus. Ablakaink legyenek függőleges kialakításúak, és kerüljük a hagyományostól eltérő anyaghasználatot. Külső tokos redőnyök alkalmazása helyett törekedjünk a hagyományos megjelenésre, pl. zsalugáterek használatával.

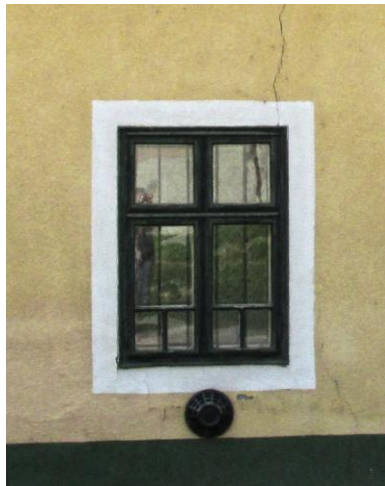
Általános esetben előnyben részesítendő a természetes anyagú, téglalap geometriájú formaképzés. Faszervezet esetében az anyagszerű, barnás árnyalatok, fémszerkezetek esetén pedig a szürke árnyalatok használata javasolt.

TETŐABLAK, TETŐFELÉPÍTMÉNY

Az újonnan épülő, (vagy felújítandó) épületek tetőtér bevilágításának biztosítására készülő bevilágítófelület, tetőablak, tetőfelépítmény megválasztása esetén törekedni kell arra, hogy az elhelyezésre kerülő szerkezet a ház karakteréhez illeszkedjen, lehetőség szerint a környezetében lévő megoldásokhoz hasonló módon készüljön.

Általános esetben előnyben részesítendő a tetősík ablak, valamint szerkezettől függően a tetősík lejtésével megegyező irányú, félnyereg fedésű, az épület léptékéhez illeszkedő felépítmény.

Nem javasolt a tetősíkból jelentősen kiemelt szerkezetek, valamint a tető gerincével szöget bezáró, nyereg fedésű felépítmények.

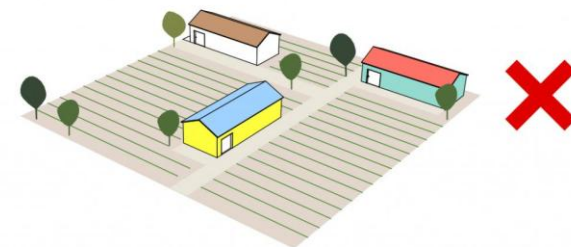
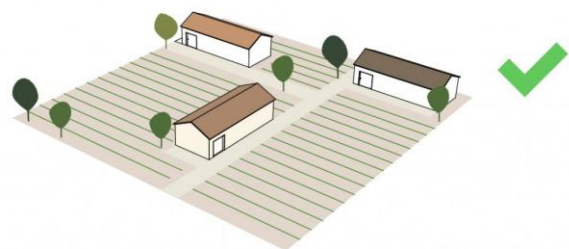
ANYAG ÉS SZÍNHASZNÁLAT

Épületünk kialakításánál az összképi megjelenést jelentősen befolyásolja a megfelelő anyaghasználat.

A házakat régen fehérre, vagy halványsárgára festették, az ablakokat sötétbarnára, esetleg zöldre. Kerüljük a hivalkodó színeket, és a homlokzat színezésénél világos, pasztel földszíneket válasszunk. Törekedni kell a szomszédos épületek színhasználatához illeszkedő homlokzatképzés alkalmazására.

A homlokzat legyen vakolt felületű, és használjunk természetes anyagokat. A csempe jellegű burkolatok kerülendők még akkor is, ha kő hatásúak. A homlokzati és lábazati felület színválasztásánál javasolt a finom, halvány tónusú, természetközeli árnyalatok használata, a tetőfedéssel és egyéb megjelenő burkolóanyagokkal való színbeli összehangolás.

A tetők igazodjanak a hagyományos cserépfedés színvilágához, és kerüljük a hullámlemez, hullámpala, műanyag pala és bitumenes zsindely alkalmazását.

7 MAI JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

Az alábbi gyűjtemény jól mutatja, hogy a mai korban is élhetőek régen épített házaink. Ezek felújításukat követően is megőrizték eredeti épületjegyeiknek jellegzetességét és karakterét.

Az Ady Endre utca régi Külvárosnak nevezett északi településrésze teljes egészében megőrizte hagyományos megjelenését. Az épületek felújítása során törekedtek a népi építészetre jellemző anyag és színhasználatra. A homlokzatok színezése a meszelt felületekre jellemzően fehérek, a nyílászárók osztását megőrizték, és zsalugáterrel árnyékolták. A tetők cserépfedésére jellemzően hódfarkú formát használtak, melynek színei a hagyományos cserép színeket tükrözi. Az épületek és környezetük gondozottak, és takarosak.

Egy földszintes helyi védett épület is felújítható és bővíthető oly módon, hogy ne veszítse el eredeti karakterét. Ha további helyiségek kialakításában gondolkodunk, az épület egytraktusos jellegéből adódóan az ház mögötti további hozzáépítés alaprajzilag kedvezőtlen elosztást eredményez. Ellenben a régen tárolásra használt padlástér korszerű beépítésével jelentős alapterülettel gazdagodik a lakótér. A tulajdonos a szobák ablakainak kialakításakor szerencsére elkerülte a tetősíkból kiugró formákat, így az eredeti tetőforma megőrizte hagyományos megjelenését. A homlokzat eredeti struktúrájának felújításával, és zsalugáterek alkalmazásával kiemelte a ház népi egyszerűségét és szépségét.

Új építmény létesítésénél lehet a mai kor igényeinek megfelelni oly módon is, hogy az a hagyományos népi építészeti településképi karaktereibe illeszkedjen.

Az épület telken belüli elhelyezése, tömege, tetőkialakítása és anyaghasználata teljes mértékben illeszkedik az utca karakterébe úgy, hogy a jelenkori építészeti is megmutatja magát.

FORRÁSOK

<http://www.hassagy.hu/>
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/nemetek/hassagy/hassagy_i_emlekeim_1928_1949/
<http://mapire.eu/hu/>

FOTÓK JEGYZÉKE

Településen készült fotók: Fodor Éva

Drón felvételek: Horváth Márton

Cégek, és reklámfelvételek fotói:

<http://mapio.net/pic/p-54246347/>

www.agancsos.hu

http://www.szallaslike.hu/kepek_feltoltes/1350991766.jpg

Készítette: Fodor Éva településtervező

A kiadvány elsősorban digitális felhasználásra készült, nyomtatott formátumú alkalmazáshoz ajánlott a színes, kétoldalas, fekvő A/4-es lapra, eredeti méretben történő nyomtatás.

Szederkény, 2017.